

# L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1864 \_\_\_\_\_ Any XXXVI  
BARCELONA 18 DE SETEMBRE DE 1914



PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT  
10 cèntims \_\_\_\_\_ Atrassats: 20



L'OBSESSIÓ DEL IMPERIALISME

—Una de dues: O el món és molt petit, o jo tinc el cap molt gros.

# Als artistes i als intel·lectuals catalans

Lovaina, la ciutat històrica, la joia de Bèlgica, ha sigut arrasada. Els seus tresors arquitectònics, les seves meravelles d'Art, els seus grans centres de cultura han sigut esmicolats, encesos, petjats per l'exèrcit alemany, amb una premeditació esgarrifosa, sense un profit estratègic, sense una necessitat ineludible, ni un motiu lògic, que vinguin a disculpar aqueix acte mancat de precedents en l'història de les guerres entre nacions civilitzades.

La cultura mundial se disposa a protestar-ne. Els centres universitaris, les entitats arqueològiques, artístiques i literàries de tot arreu, comencen a dictar documents i a recollir firmes, a l'objecte d'exterioritzar el seu disgust, el seu desconsol, per l'acció irreparable que les armes del kaiser han comès contra la sagrada inviolabilitat de les coses belles ungides per la patina dels segles.

Catalunya, aquesta terra de llibertat, breçol de tants cavallers de l'ideal, que fins en terres estrangeres han arribat a conquerir un nom gloriós per ells i per a la seva patria, no pot ni deu mancar an aquesta creuada espiritual.

Un silenci covard, una indiferència sistemàtica, podria ésser causa de que caigués sobre nosaltres l'anatema definitiu d'egoistes i mercaders sense ànima.

Creiem que cal, respectuosament, seriament, sense estridències que puguin almar als partidaris de la neutralitat espanyola, demostrar als belgues com ens ha afligit la seva desgracia, i als alemanys com ens desplaui i com ens indigna la ceguera destructora dels seus guerrers.

Som els catalans gelosos de les nostres meravelles arquitectòniques, i per això mateix estem més obligats que ningú a comprendre el dolor dels belges i a agermanar-nos amb ells sobre les runes de la trista Lovaina.

Aqueix testimoni de condol és un deure que no podem eludir.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA fa una crida enèrgica als homes de bona voluntat; a tots aquells que són amants als generosos impulsos iniciats sense urc, en hores d'angoixa; a tots aquells que una coral noblesa els ha fet sentir aquests dies, al conèixer l'obra dels canons prussians, una esgarrifança i un sotrac de nervis, com si haguessin sigut afrontats en la pròpia dignitat artística i humana.

Llencem l'idea sense concretar. Això ja vindrà més tard. Ara per ara desitjaríem rebre adhesions, trobar companys i trobar-ne forces. Ens consta que serem secondats i que podem contar amb artistes i escriptors de prestigi; però ens complauria veure que, per a aquesta obra de consol i de justícia, desapareixen rezels i partidismes, per a que la seva magnitud no desdís de la dissort de Lovaina ni del bon nom de Catalunya.

Supliquem als periòdics que estiguin de conformitat amb la nostra iniciativa la acullin com a pròpia. Renunciem des d'ara a la gloria que'ns pugui pertocar en el seu èxit, no tement assolir totes les responsabilitats en cas contrari. Seria quelcom més valios i més fort que nosaltres lo que allavors fracassaria.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

---

## CRÒNICA

### La guerra

**La mà de la providència en els reportatges bèl·lics.— Progrés raditelegràfic en San Sebastián.— Pau, Pau i sempre en Pau.— Indigestió germanòfila.— L'inhumanitat del rabi-ble francès.— El misteri d'en Moni.**

**N**o creiem pas possible que'ls lectors de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA puguin passar-se sense la seva dosi de matèria estratègica que, com a ciutadans d'un poble lliure perfectament neutral, els correspon. Durant aquesta formidable lluita, tots els

homes que esgrimim una ploma, ens devem a la curiositat del públic, tant insaciable com honrat, tant honrat com ingenu. Per això, després del nostre fracàs per a donar-li noves palpitations i directes des del teatre de les operacions, hem de seguir, d'una manera o altra, nostre reportatge bèlic.

Fet i fet, desde Barcelona, com des dels camps de la Lorena, la nostra tasca no té res d'insuperable per a les nostres forces. Podem beure en bones fonts i fer un resum setmanal dels aconteixements, segurs de no discrepar, en un través de dit, de la veritat.

Tampoc som tan desesperadament llecs en coses militars, que haguem d'abstenir-nos d'intentar, quan convingui, crítiques raonades sobre'l moviment dels exèrcits beligerants i sobre les conseqüències que'ls tals puguin tenir.

Això ho fan tots els diaris. A tots la providència els

ha donat un redactor estratègia, sense que hagin de recórrer a un U. C. de E. M. de *La Veu de Catalunya*, que té l'inconvenient de posar nerviosos, amb el seu optimisme francòfil, an en «Pol» i demés redactors saxons de l'esmentat confrare.

Ademés, si és precís entregar-nos a consideracions humanitàries, usant tota mena d'anatemes vulgars i de frases de formulari contra l'incivilitat internacional i la feresa de la gent, també ens en sentim capaços.

El lector de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA deu tranquil·litzar-se i no ambicionar res als lectors dels demés periòdics.

Els nostres esforços per complaure'l, tantejant lo humanament tantejable, a fi i efecte de no deixar-nos passar la mà per la cara per ningú, donaràn resultat.

L'oficina informativa de San Sebastián, on estiuegen persones reals, acreditats ministres, alts diplomàtics i famílies de la més rancia noblesa, és una gran déu de noves ràpides i certes.

La radiografia és allí una cosa més meravellosa que enlloc. La radiografia de San Sebastián, després d'haver exterminat els russos de la Prússia oriental, els fa córrer, quinze dies després, cap a la seva terra, i encara els hi agafa setanta mil presoners. El rus, emperò—cal tenir-ho present—per a fer-lo fugir, se l'ha de matar, i, per a empresonar-lo, s'ha d'esperar que ressuciti.

Enfront de Königsberg això s'ha comprovat diferents vegades, i es comprovarà segurament altres tantes, mentres duri aqueixa guerra afrosa.

En quant al general francès Pau—em sembla que, com en Joffre, també resultarà català—copat pels alemanys, és un home tan extraordinari com qualsevol rus

dels que han invadit la Prússia. En Pau i el seu exèrcit estàn sempre a disposició de l'aparell radiotelegràfic de l'embaixador alemany de San Sebastián. Els periodistes, quan se tracta d'en Pau, mai són peresosos, i el copen també de segona mà sempre que ho necessiten. Lo que hi hà és que, a mida que'l copen, l'exèrcit d'en Pau va creixent. El primer *copo* fou amb trescents mil homes; el segon ha sigut amb cincents mil, i arribaràn a coparlo amb un mil·lió, quan convingui a la radiotelegrafia germànica.

De totes maneres, a Barcelona ja hi ha hagut qui ha celebrat el desastre radiotelegràfic de San Sebastián amb un banquet.

Mes—oh dissort!—encara alguns dels que hi assistiren no havien acabat de digerir els menjars, que's rebé la nova de la reculada dels exèrcits del kaiser en terres franceses. Seria qüestió de témer un mal profit si l'Estat Major alemany, infal·lible sempre, no arribés a desmentir la nova.

Per aquests casos, tots els Estats Majors del món, s'amparen amb un ocult dissigni.

Probablement no's confirmaran els excessos dels prussians famolencs; però si es confirmessin, si fos cert que'ls pobres alemanys se menjaven la cibada i el rabi-ble amb terra i tot, sempre's trobaria una raó d'alta estratègia per a justificar-ho.

Si no'ns ve de San Sebastián ens vindrà de l'A B C, de Madrid—on hi hà un cronista que, després d'haver-se fet una reputació a costa dels escriptors francesos, diu mal de França—una probable rectificació dels sensacionals relats. A darrera hora, aveiam si serà la cibada o el rabi-ble francesos els que's menjaven als soldats d'en Von



L'HOME PRÀCTIC

— Us està bé,... per Quixots!



—Estic tranquila del tot perquè vaig ben acompanyada.

Cluk, i d'aquest atentat a les lleis de la guerra se'n donarà queixa al President dels Estats Units d'Amèrica.

Ara cal esperar el resultat de la famosa retirada del kaiser, mal compresa encara pels francòfils, però quasi prevista en les formidables mentalitats dels nostres antilatinistes, que no poden capir encara com allí on va escriure's el «Tartarin de Tarascó» es guanyà una batalla campal contra'l terrible nét d'en Moltke.

\*\*\*

Finida aquesta ullada general als fets més importants de la guerra, ocorreguts aquesta setmana, ens arriben uns fulls de paper dintre un sobre, amb un segell de Dinamarca.

La lletra és del nostre corresponsal, enviat darrerament per la Casa al teatre de la guerra, lloc del nostre fracàs. Els escrits no comencen ni acaben. Semblen troços d'un llibre de memòries arrabacats amb precipitació. Són, ademés, suats, i, si massa'm feu dir, bruts de sang. En *Moni* és un xicot que no té aturador, i temem que l'hagin agafat com a espia.

Era evident que tenia que sofrir un gran contratemps i molt serà que a hores d'ara no hagi mort de mala mort.

Aquí van els escrits, que tenen un preciós interès:

«..... horror! La mort i la desolació. Però, fugint i tot, trepitjant ventres, els uns inflats i els altres vuides, no puc treure'm del cervell l'imatge d'aquestes bales que han causat la rendició de Lieja.

»Ara sec i us ho explico: perdoneu el paper; no'n tinc d'altre i escolteu: la bala serradora, de per fóra, al ficar-la al canó, sembla com totes; però al cap de munt hi porta un piu que, al topar amb la cuirassa d'un vaixell o amb la cúpula d'un fort, s'apreta i deixa anar una munió de serretes d'acer. La bala, aleshores, sembla una aranya boja, i voltant com una baldufa, serra, serra fins a fer la corretgeta a l'escorsa dels navilis o a la defensa dels forts.

»Un cop feta, aquests moren com els arbres; però la bala no'n té prou. Se fica dintre'l forat i reventa de cansada. Aleshores, voleu més morts i ferits?... Ja vénen, la mort, la sang, l'exter...»

«..... me desperto tot cruixit; pla bé hauria pogut dormir en la pallissa, però m'ha fet por l'incendi, i he preferit la terra tova per llit, i el cel estrellat per sostre, i la lluna per llantia. Eh, com semblo la Moreneta cantada per Mossèn Cinto? Sembla mentida que un hom estigui d'humor tenint d'escriure sobre papers de fumar. Però és així. A tot t'acostumes. Jo sé d'un que respectava al seu pare i després se'n fumia, quan ja era mort i colgat.»

«En el poc llibret que resta, vui parlar-te de les bales que mosseguen. Són petites, molt petites; però tenen la fiblada pitjor que una xinxa grossa, o un mosquit violinista, o una pussa saltadora.

»Ara acabo d'arrençar-me'n una del clatell, i vaig a veure si això és engany o un mosquit domesticat.

»Costa molt d'obrir.....»

Són, com se veu, quasi la revelació d'un secret tècnic-militar.

Déu faci que no hagi costat la vida a un xicot de totes prendes.

En tot cas, un Pare-nostre per a aqueix altre màrtir del periodisme.

P. BERTRANA



NOVES DE LA GUERRA

—Què dius?... No més quinze mil morts?... Com més anem menos valem!... Això és una estafada!...

## La presa de Mònac pels alemanys (\*)

El fill del príncep de Mònac s'havia fet voluntari de l'exèrcit francès. El kaiser Guillem se va ofendre i va declarar la guerra a l'Estat independent de Mònac, i resolgué enviar-hi un exèrcit i sitiar la capital. Però, per arribar an aquest regne, s'hi havia d'anar violant: violant l'Itàlia i la Suiça, i com que'l kaiser, després de molts treballs, ja havia violat la Bèlgica, eren moltes violacions per un home de la seva edat; així és que feu passar l'exèrcit per la Bèlgica, ja violada, i va atravesar per damunt de França.

Una esquadra de 432 zeppelins va transportar doscents mil soldats, canons, metralladores, municions, queviures, etc., etc. El desembarc tingué lloc a alguns kilòmetres al Nord de Mònac. L'exèrcit monacà, de cent vint homes, amb tres canons del segle XVIII, va anar a rebre als invasors i els va esperar com un sol home. Tant els de l'un costat com els de l'altre, es posen a punt i comencen. Els canons dels soldats de Mònac fan caure damunt de l'enemic una pluja de peces d'or. Els alemanys els tornen calderilla. La lluita és terrible i *monetaria*; però malgrat l'heroisme d'aquells cent vint monacans, la pluja de coure que van rebent és tan espessa i tan atapeïda, el vescanvi es fa tan violent, que an els de Mònac els toca perdre. Els alemanys paren les butxaques, els capells i les botes; se les omplen i... que tirin.

De sobte a un soldat de Mònac, que essent soldat exercia l'honesta professió de *croupier*, té una *pensada* genial. Se'n va al calaix de la moneda falsa, on tenen cinquanta mil pessetes en estat de... medicació, les fa trans-

(\*) Un estimat francès, il·lustre i amic nostre, gran aimant de Catalunya i de les lletres catalanes, ens ha enviat aquesta nota, que traduem gustosíssims.



portar al camp de batalla, n'atapeeix els antics canons i les tira a l'enemic, i en mata cinquanta mil... de malaltia sospitosa, de malura de falsetat, de mal de moneda que no passa.

El *croupier* soldat, veient l'èxit, se'n va corrent al telegraf i envia aquest telegrama an en Dato:

«Envii, a volta de correu, 150.000 pessetes... sospitoses. Les prenem a la par. Paguem amb or.»

En Dato respòn: «*Siento mucho no poder hacer enviar moneda. Toda moneda es ya corriente. Hasta el duro sevillano vale más de cinco francos*».

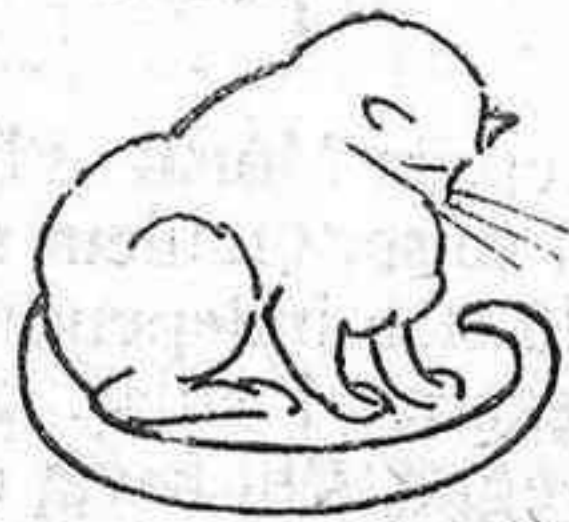
Lo que fa que'l nostre *croupier*, veient que no podia lograr les 150.000 pessetes, amb les que hauria pogut emmetzinar a tot l'exèrcit enemic, ell que sí, que se'ns suïcida.

Una hora després, els cent dinou de l'exèrcit monacà estaven amb les mans al pit: les metralladores alemanyes els havien tirat tanta *calderilla* que'ls pobres súbdits del principat en tenien fins als genolls, i s'hagueren d'entregar.

Els 50.000 alemanys, en canvi, no tenien més que alguns ferits, de moneda d'or, a la cara; i van collir... les municions que'ls hi havia tirat l'enemic; les varen carregar an els zeppelins i les van entrar triomfalment a les seves viles alemanyes.

En el número vinent contarem lo que'ls tals alemanys varen fer a Mònac.

M. A.



## Conseqüències de la guerra

Una cosa porta l'altra.

La guerra ha portat aquesta hermosa florida de mapes que per tot arreu s'exhibeixen.

I aquests mapes han portat al meu ànim el convenciment de que'l nivell intel·lectual d'Espanya és bastant més baix de lo que fan veure les estadístiques.

Les *gedeonadas* que en materia geogràfica he sentit aquests dies, no tenen fi ni compte. I no deixades anar per gent de modesta esfera, que llavors res de particular tindria, sinó pronunciades per ciutadans d'aspecte distingit, d'aquest que porten els pantalons doblegats i llueixen agulla a la corbata.

Aturin-se davant d'un kiosk o llibreria on hi hagi un mapa exposat i uns quants curiosos contemplant-lo, i lo primer que sentireu és això:

—*Anda, anda!*... Rússia, no és poc gran!...—

Lo qual vol dir que hi hà milers i milers de persones que fins ara no s'havien enterat de que Rússia és la nació més vasta d'Europa.

En un d'aquests grupus, un senyor s'admirava de la reduïda extensió de Bèlgica.

—Ai, ai!—deia.—Aquí és allà on s'han donat aques-

tes grans batalles en que hi han pres part tants cents mils homes?...—

I afegia, visiblement preocupat:

—No m'explico com hi han pogut cabre.—

Un altre curiós es mirava'l braç de mar que separa França d'Anglaterra, i després de llegir: «Canal de la Mancha», preguntà molt serio a un que anava amb ell:

—Que és allà on va néixer don Quijote?...—

Fent rotllo al peu d'un kiosk de la Rambla, una tarde, fins vaig sentir a un senyor molt ben vestit, que's burlava de la modesta nació que forma, amb nosaltres, la península ibèrica.

—Això és Portugal?—exclamava, rient amb tota la boca.—Mai m'hauria pensat que fos una cosa tant petita.—

Volien creure que al sentir aquesta confessió l'ànima em va caure al peu?

Perque, jo comprenc i perdono que una persona, àdhuc de certa cultura, ignori on cau la Pomerania i no sàpiga si el Danubi desemboca al mar Blanc o al mar Negre; però... que ni sisquera tingui una idea de les dimensions de la patria de Camoens i d'Eça de Queiroz!...

—Aquest bon senyor—vaig pensar jo—no deu haver passat per l'Institut ni per l'Universitat; conformes. Però haurà anat a algun estudi de primeres lletres, i... ¿allí no havia vist mai, penjat a la paret, el «Mapa general de España y Portugal» que no falta ni en la més insignificant de les escoles?...

Segurament que sí que'l devia haver vist, però a la qüenta l'home badava, i va fixar-s'hi tan poc, que avui, encara, contemplant un mapa del teatre de la guerra, se veu obligat a confessar que «mai s'hauria pensat que Portugal fos una cosa tan petita».

A. MARCH



## Un gran match

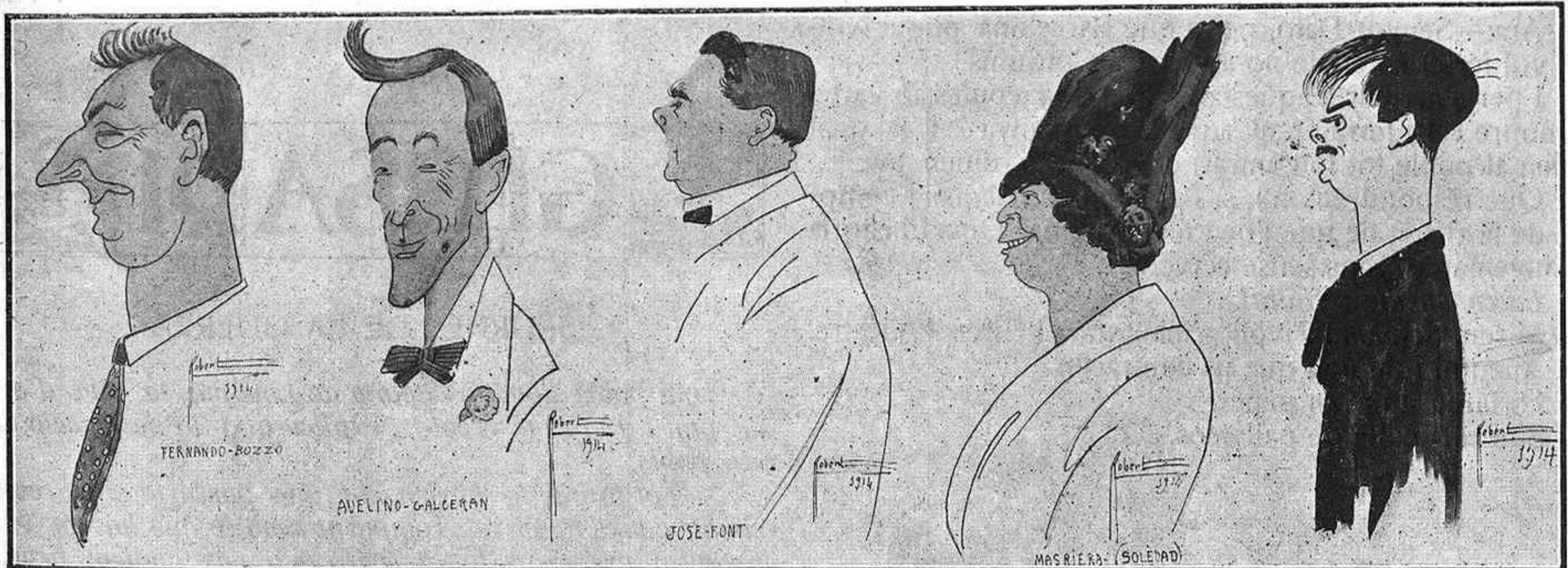
No haveu assistit mai a un *match* de boxa?

Els dos adversaris se col·loquen l'un davant de l'altre. L'un és alt com un gegant; el seu tors i les seves espatlles estan protegides per atlètiques masses de muscles; té un coll de brau; els seus membres semblen troncs d'arbre sense escorsa. Davant d'ell, l'adversari, amb tot i ésser meravellosament proporcionat, apareix, pel contrast, nyicris, menut: una criatura.

L'àrbitre fa sonar el xiulet.

Els lluitadors s'abraonen; ja'ls tenim l'un damunt de l'altre, canviant qualques *swings*. Desde les primeres trompades, el poderós gegant sembla que ho esclafi tot. Dessota la violència dels seus atacs, l'altre's debilita, esquiva els cops, s'arronsa, sagna, s'ajup, vacil·la, torna a alçar-se, torna a vacil·lar...

Però de mica en mica, insensiblement, el joc va can-



GRAN TEATRE ESPANYOL.—TEMPORADA DE «VAUDEVILLE»

Les figures de més relleu de la companyia

viant d'aspecte. Mentre l'hèrcules esbofega i s'amara de suor, sembla que l'altre, el menut, va retrobant energies i va refent-se per graus. De la defensiva, de l'estat d'alerta—que ara ja van comprenent els espectadors com una tàctica subtil—passa de cop i volta a l'ofensiva més impetuosa; i ataca a l'adversari, i l'enerva, i l'agota, i el domina... Un «directe», enviat amb tota la seva força i amb tot el seu seny, fa trontollar al gegant...

Es possible que'l colós se refaci; fins al final del *match* els seus cops seguiràn essent perillosos. Però ara, el pú-

blic, l'espectador menys iniciat comprèn perfectament que la lluita és igual i que a cada minut augmenten les ventatges del que en apariencia creia dèbil, i que, manejant hàbilment els seus recursos, ha sapigut aprofitar les forces de l'adversari, esperant, serè, l'instant del seu defalliment definitiu...

Això, el públic.

En quant a nosaltres, el nostre convenciment ja és fet. Sempre hem jogat a favor d'en Joffre-Carpentier, campió de França.

A. L.

## Una nova planxa

*Sic transit gloria mundi!...*

El senyor Boladeres ha anat a Madrid.

Objecte del viatge?...

Demandar, pura i simplement, an en Dato, la suspensió de la llei que obliga a l'Ajuntament de Barcelona a suprimir els Consums.

El nostre Municipi—ha vingut a dir el senyor Boladeres al president del Govern—necessita'ls Consums com el pa que menja. Sense Consums, no pot subsistir, no pot viure. Sense Consums, se veurà obligat a abandonar tots els serveis i a declarar-se en «quiebra».

I doncs, senyors regidors abolicionistes—diem ara nosaltres—què era tota aquella saragata que amb els Consums varen armar?... De què van servir aquelles interminables polèmiques, aquelles sessions que no s'acabaven mai, en les quals es jurava, per tots els déus i al davant de totes les banderes, que la supressió dels Consums era la salvació del poble; que, treta aquesta «gabela odiosa», Barcelona's convertiria en la ciutat més feliç del món i el pa aniria a donar i l'arroç seria declarat gratuït i obligatori?...

I els viatges d'aquells concejals que varen recorre mitja Espanya—pagant la Pubilla, naturalment,—per a convence's de que l'abolició dels Consums era la més sublim de les panacees, a què varen treure nas?

Què significava aquella moixiganga?

A quin mòbil obeïen aquells discursos?

Què hi teníeu a dintre de la closca quan menaçaveu amb la més espantosa de les conflagracions si els Consums no eren immediatament suprimits?...

Llavors:—Barcelona, amb Consums, no pot viure.

Ara:—Senyor Dato, per a que Barcelona pugui viure, vol fer el favor de no abolir els Consums?...

I per a arribar a aquesta vergonyosa confessió varen remoure cel i terra, fent aquella campanya en la qual deien al poble tot lo contrari de lo que li diuen avui?...

Què respondreu, ara, si Barcelona us demana comptes de la rifada de que l'heu feta víctima? Quina història us inventareu, caps sense cervell?...

*La commedia è finita!...*

Mireu, demà, al Tivoli, s'inaugura el Circo Equestre.

Aneu-hi i digueu que us contractin.

Hi fareu un gran paper.

Sou una colla de pallassos.

MITU



## Del jardí dels humoristes

### ELS TRES ESTUDIANTS

Tres estudiants se dirigien a la ciutat de Salamanca, a l'objecte d'acabar en aquella Universitat els seus estudis. Tots eren rics de juvenesa, de salut i d'il·lusions; però no duïen al damunt ni un diner per a fer cantar un cego.

Anaven fent el seu camí, tot demanant caritat, i a cada poble s'alimentaven de lo que la bona gent els oferia. Però el país era pobre i moltes jornades havien de passar-les en dejú.

Un vespre, la sanïtosa flaire del pa acabat de coure, va fer-los deturar davant d'una fleca. La mestressa del forn tingué llàstima dels pobres estudiants i els obsequià amb una coca ensucrada, molt maca, però molt petita.

El més gran dels tres va dir:

—Si ens la partim no'n tocarà per ningú. Lo millor seria que se n'aprofités un, tot sol.

—Bé, però, qui serà aquest, tu?—exclamaren a chor els altres dos.

—No, homes. Tinc una idea: ens en anirem a dormir al primer paller que trobem; i, al despertar-nos, aquell que hagi tingut el somni més bonic, aquell se menjarà la coca.

La proposició fou acceptada.

Al despertar-se, el més gran començà a explicar el seu somni:

—Jo he somniat que era professor de l'Universitat de Salamanca, que tenia molt talent i era molt ric.

El segon digué:

—Jo he somniat que'm casava amb una princesa d'Espanya. Després de la boda, que ha sigut solemnia, m'hauríeu vist celebrant un gran banquet al costat de la filla del rei.

—I tu que has somniat?—preguntaren al més petit.

—Doncs, jo—respongué aquest—us he vist en somni tal com acabeu de dir: l'un convertit en personatge il·lustre i ric; l'altre, gendre del rei... Aleshores jo he pensat: ¿què'n faràn ara d'aquesta coca ensucrada, si tampoc la necessiten?... I me l'he menjada!

C. VELL



### ESPURNES DE LA GUERRA

*Una pobre dòna, escapada de Lovaina, la vila d'art, de pau i de grans records, explica així la destrucció del seu poble.*

—Tot lo que'ns havien dit que passaria si entressin els alemanys no és res, comparat amb lo que havem vist. Estavem preparats a tot; però mai ens podíem pensar que'ns cremessin les nostres cases. La gent procurava salvar les coses més estimades; però quasi no tenia temps de despenjar de les parets els retrats dels pares i dels fills. Molts fugien amb un feix de roba sota'l braç. Els alemanys han dit que no tirarien contra d'ells, i no és veritat. No han tingut pietat de nosaltres. Han destruït tot lo que estimavem! Al que's resistia, el fusellaven; al que li trobaven armes, també. Moltes mullers varen presenciar com afusellaven als seus marits. Jo vaig veure arrencar a un home dels braços de la seva dòna i dels seus fills, per ésser fusellat davant d'ells!—

*Tot això perque'ls de Lovaina defensaven l'independència i perque anaven vestits de paisà.*

*Se veu que l'independència sols se pot defensar d'uniforme; com els que han entrat a la ciutat.*





VICTORIA!

«Se asegura que los alemanes han caído sobre París»

El Duc d'Alba deu dir, desde la tomba:

—Em vaig quedar curt. Soc un ignocent. Si hagués pogut tenir aquests alemanys per a ajudar-me... a civilitzar.

I els alemanys pensen:

—Apuntem-nos-en una. Ja hem civilitzat Lovaina. Anem per a civilitzar-ne d'altres!

Mai la maldat ha estat més hipòcrita!

\*

Allí en la raïlla de l'horitzò, en una mar sense cap arruga, veiem passar una fumerola; després una altra, i després una altra.

No hi hà res més bell, per nosaltres, que veure un barco caminant en la via infinita del mar.

Sigui un gran vaixell de guerra, un llaut amb les ales exteses, o un transatlàntic abrandat de llum, sempre'l veiem amb la simpatia que's veuen les coses que van enllà; però ara, al veure tres fumeroles, ens fa pensar en els que hi van dintre: homes que van a la guerra... i no voldriem haver-los vist.

Aquests barcos no'n porten, de llum. Van a les fos-

ques; van sense vista, i van a lo desconegut. El fum que llencen sembla més negre.

Les ones seràn, per a ells, més misericordioses que'ls homes.

De les tempestes del mar en fugiràn. Les tempestes dels homes van a cercar-les.

—Encara més?—pensem.—Encara més sang?  
I voldriem aturar-los, i seguirlos.

\*

No parlem amb cap alemany que no'ns digui que guanyaràn ells, perque tenen més força.

No parlem amb cap francès que no'ns digui que han de guanyar, perque tenen raó.

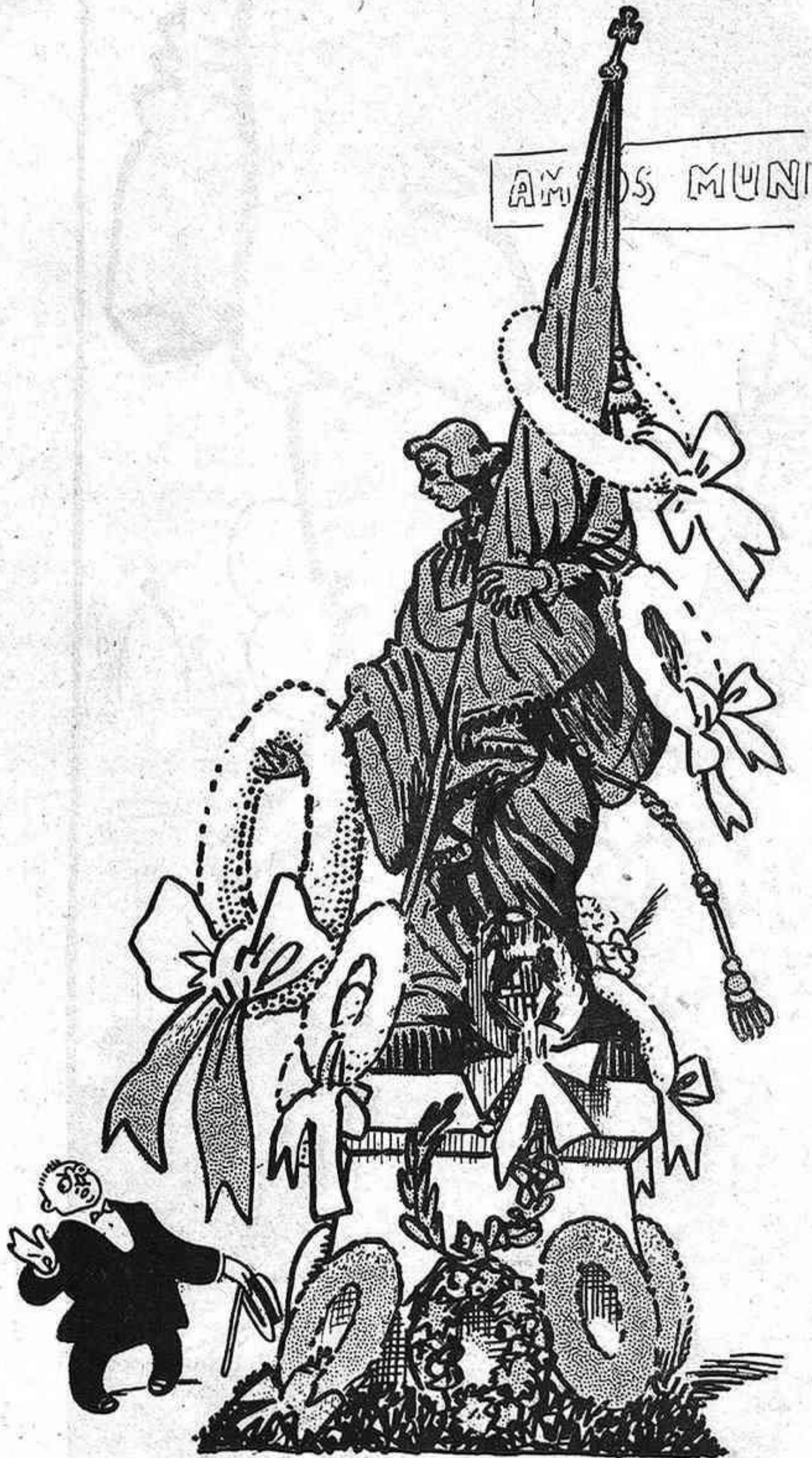
Es possible que triomfi encara la força?

\*

Els alemanys imploren a Déu. Els catòlics francesos li pregunen. Els anglesos li demanen. Els belgues i els austriacs li fan pregaries.

Tots s'agenollen per a guanyar.

Com deu somriure Déu, de que'l prenguin per un alcalde de barri!



UN GEST D'EN RAFAEL DE CASANOVA

—Tingui, doctor. Envii-les en nom meu al heròic poble de Bèlgica.



1714-1914

La toma dels Dependents de Comerç

\*  
Em recordo haver pintat tres mesos a Compiègne.

Són els tres mesos millors que recordo de la meua vida.

Els boscos de Compiègne són esplèndits. Primer se troben uns grans parcs, amb grans arbres tallats amb simetria, a la moda francesa. Per cada costat d'un palau en surten camins llisos com flocs, plans com la mà, sense pols, brodats d'herba a les vores. Entrant al bosc, un se queda extasiat. Rengleres de abets d'una alçaria immensa a grans columnates, fins al fons; muralles de castanyers; pins que s'enfilen fins a les boires, i de tant en tant un troç de riu, amb una aigua clara com un mirall i misteriosa com un somni. A terra, una gran catifa de floretes blanques i grogues (muguet) que porten a vendre a París i els arbres i les verdices plens de nius de gaigs i de merles.

Allí, en una via estreta, hi vivia un guarda-agulles, colgat dintre una enredadera, que'm guardava la capsa i el quadro.

Jo anava a pintar an aquelles ombres on el sol hi arribava a guspires. De tant en tant passava un núvol, deixava caure polsina d'aigua, ericant-se dalt de les branques amb tots els colors de l'arc-iris, i els arbres quedaven com envernçats, i tot feia flaire d'herba fresca. Venia una daina; s'apropava. Jo la mirava i ella fugia; però al cap d'un moment ne venien d'altres i acabaven per no tenir por, i semblava que s'hi posaven per a que jo les pogués pintar. Venia el cap-vespre; jo plegava i me n'anava a deixar el quadro, entre restelleres de foc que passaven pel mig de les soques, i em quedava una estona a seure a la porta del guarda-agulles veient un sol rodó com una hostia, que anava baixant entre'ls arbres.

Ara... els alemanys hi han passat, i no puc pensar en aquell bosc que no pensi en un bosc mort.

Com l'hauràn esclafada aquella herba! Com hauràn fugit aquelles daines! Com els hauràn malmès aquells camins! Què s'haurà fet d'aquell guarda-agulles!

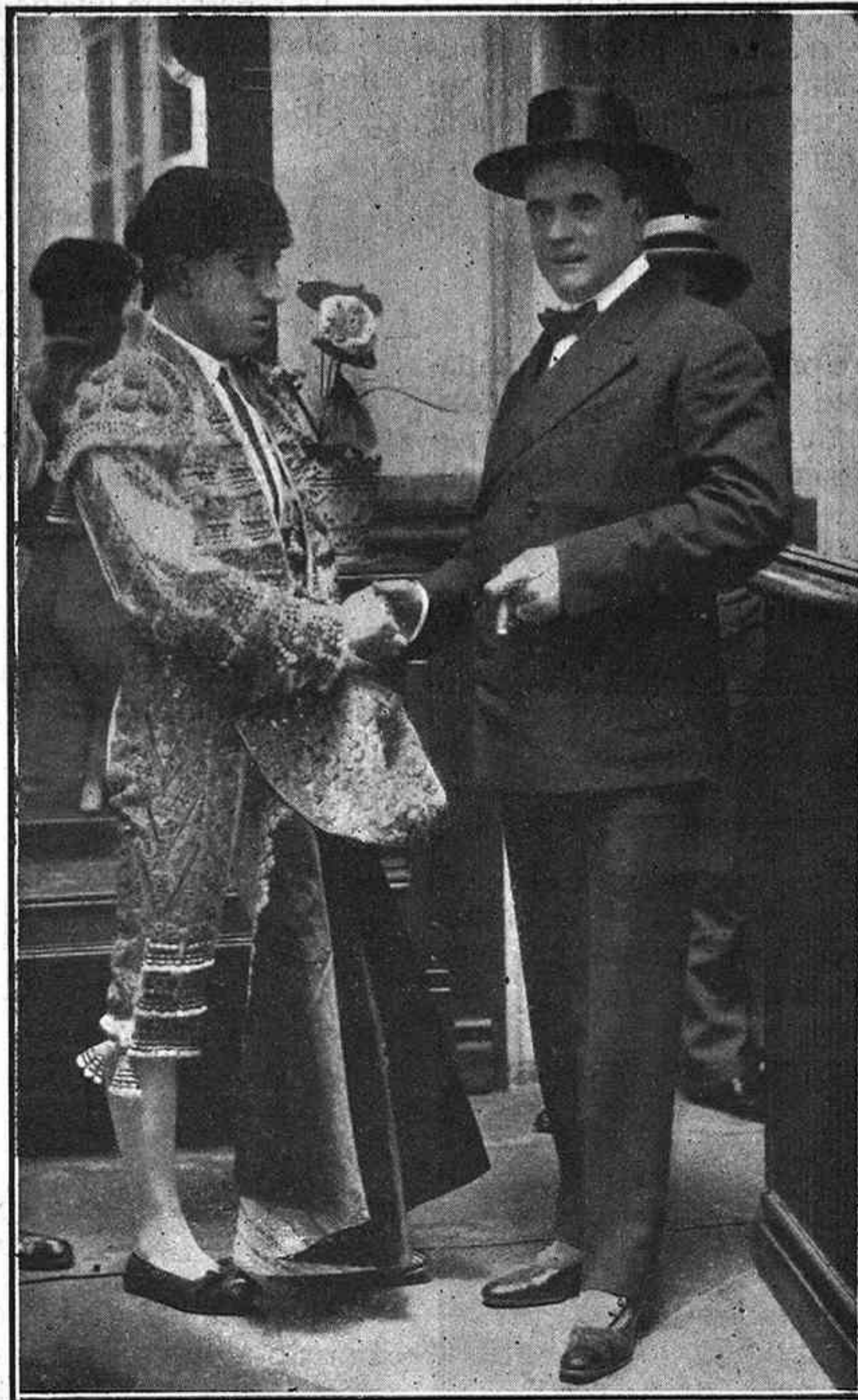
També hi hauràn portat... la cultura?

\*

Prop de Compiègne hi hà un hermós castell, que és el castell de Pierrefons.

Es un castell de l'edat mitjana, restaurat amb saviesa pel gran Violet le Duc.

Allí hi és tot, com quan era nou. Sembla acabat de construir. Hi hà el pont llevadiç, les torres, els fossos, les cisternes, la plaça, la capella, les sageteres, els marlets,



ELS DOS «FENÓMENOS»

En Borràs—Nada, que eres el «Manelich» del toreo.  
El Belmonte—Eso és!... Y tu el «Cúchares» del teatro!

les presons, les casernes, les sales, la llar de foc, les grans xemeneies. Tot hi és, com de encantament.

Tot hi és, menys les armes.

I ara pensem:

—Perquè no han d'ésser així tots els castells? Peces artístiques i arqueològiques que'ns recordin temps de barbarie?

Ara... tenim la barbarie... però en castells que no són artístics. Ara la màquina de matar no serveix ni pels museus. Mai la mort havia sigut tan lletja.

\*

Als aeriplans els han sortit urpes.

Abans, quan vàiem un aeriplà, l'admiravem com un aucell del cel. Una mena de Esperit Sant fet pels homes.

—Sembla un espia-dimoni—deiem.—Sembla un gran colom. Sembla un cigne.

I ens el miravem, embadalits, com si fos un aucell de pau.

Ara ja ens el mirem amb por, perquè ja sabem que l'aucell té urpes.

Segurament, Darwin té raó. Per la lluita per l'existència, als animals se'ls desenrotlla, lo que'ls pot servir per a triomfar.

L'animal-home podia tenir lo que mai havia somniat:

ales hermoses per a volar, per a veure el món, per a dur bones noves, i la lluita per l'existència ha fet espervers dels seus coloms.

De des d'avui endavant, un aeriplà ja no és amic. Sabem que dúu bales al ventre. Ja es pot caçar. Ja és au perillosa. Ja li hem de demanar el passaport. Ja hi hà fronteres en els núvols. Ja hem fet la conquesta de l'aire, perquè l'aire sigui més pestilent. Ja hi hà una malura nova. Ja haurem d'inventar un desinfectant, que també serà... metzines—per un nou mal que també haurà inventat l'home—aquesta bestia tan... enginyosa que tan bé lluita per l'existència.

XARAU



NOTICIES FRESQUES... FINS A CERT PUNT

L'actor Paco Fuentes té en cartera, per a estrenar durant la pròxima temporada, la famosa obra shakespeariana *Macbeth*. La traducció és deguda al celebrat poeta català Magí Morera i Galicia.

Abans d'ahir degué tenir lloc, a la vila de Collbató, una diada d'homenatge al fill il·lustre d'aquella localitat, l'eminent mestre Amadeu Vives. Entre altres números, consten en el programa de festeigs: el descobriment d'una làpida a la casa on va néixer l'insigne compositor, un gran banquet, i sardanes.

Que sigui l'enhorabonal

Diumenge es despedí del nostre públic la popular companyia d'opereta italiana Granieri, que tants aplausos ha conquistat aqueixos dies. La funció fou a benefici de la simpàtica Anita Patrizi, artista festejadíssima que'ns regositjà amb una *Mascotta* superior.

*Las malagueñas* és una joguina lírica en un acte, lletra d'en Cantó i musica d'en Jiménez.

Distreu a ratos i la partitura es deixa escoltar sense aborrimment.

Fou estrenada, divendres passat, al «Cómico».

La companyia dramàtica catalana que dirigeix el veterà actor senyor Goula i de la qual ne forma part la celebrada actriu donya Carme Parreño, inaugurarà ahir, dijous, una temporada en el popular «Teatro del Bosque».

Es representà una de les més aplaudides obres d'en Pitarra. Successivament es reproduiràn comedies i drames dels millors autors catalans, antics i moderns.

Bona sort!

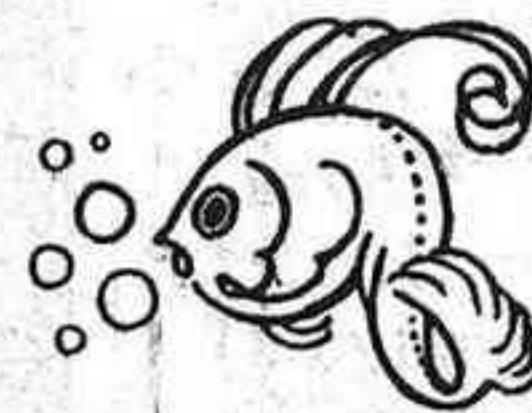
Avui, inauguració de la temporada de tardor en el «Nuevo».

I demà dues estrenes: *La Cadena*, entremès dels senyors Perrín i Palacios, musicat pel mestre Calleja; i *La España de pandereta*, revista d'espectacles, dels autors Penella i Moncayo.

La companyia, nombrosa i, al mateix temps, triada...  
Director artístic: F. de la Vega.

Inauguració demà, també, de la temporada de *vaudeville* en català, a l'«Español».

La Jordi, en Bozzo, la Salvado, en Galcerán, en Font, etc. Vaja,... un triomf en perspectiva.



## La gran batalla

Ni la lluita de Lieja, ni la de Charleroi, ni la de Lemberg poden comparar-se, en furia i grandiositat, amb la que tingué lloc divendres passat a la Rambla de Santa Mònica entre les forces del generalíssim Andradeief i els indefensos dependents de comerç autonomistes.

Amb el temps esdevindrà una brillant pàgina d'història.

Segons se'ns diu, el xoc començà a dintre mateix del saló d'actes de l'esmentada societat de dependents. A l'acabar-se els discursos patriòtics commemoratius de la pèrdua de les llibertats catalanes, uns quants *hulanos*, disfregats de persones... pacífiques, varen interrompre el cant bèlic deslliurador del poble amb crits de «Mori això!» i «Visca allò altre!»

Des d'aquest punt, la brega significà terrible: clams de venjança, mots subversius de part dels pertorbadors, dicteris gràfics de part dels altres, garrotada seca i de tomballons escales avall.

Un cop de roc ben donat al cap d'un dels invasors fou la senyal d'atac en tota regla.

—*Ya la tenemos armada!*—bramulaven els del casc.  
—*Sus y ellos, que son pocos y catalanistas!*

Aleshores els soldats del generalíssim varen portar-se a l'alçaria d'uns veritables guerrers. No varen atacar a la baioneta perquè en aquell moment les tenien a esmolar, i no varen fer córrer l'artilleria grossa perquè de canons no'n gasten; però va entrar en joc el sabre, el garrot, la cossa i el cop-de-puny.

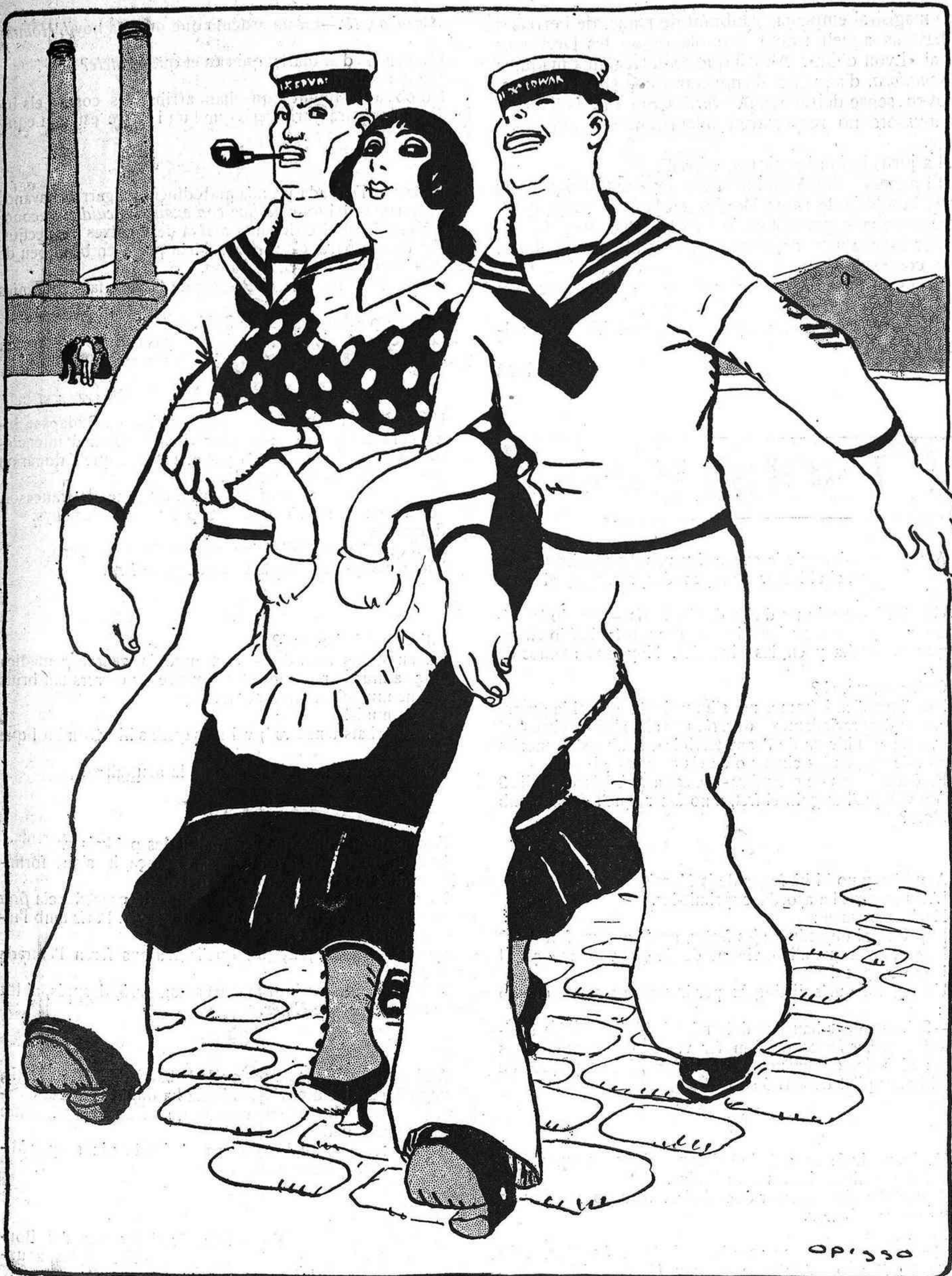
Horrorós episodi! L'ala dreta i l'ala esquerra dels aliats, en combinació, atacaren amb tal coratge que aviat els contraris varen tenir que replegar-se. No n'hi havia per menys. Estaven tocats de l'ala... del mig!

Acostumats a saltar taulells, els dependents saltaren de rabia davant de l'odiat enemic. La cavalleria maniobrà



Cap a la bona o cap a la mala ventura

(D'una postal italiana)



**CELEBRANT LA VICTORIA**

- Ho veus dona?... Per a fer sort, en aquest món, no hi hà com tenir bons costats.

amb magistral empenta, semblant de pànic, de berrets i de bastons aquell troç de Rambla, desde les Dressanes fins al «Lyon d'Or». Allò sí que semblava una màquina apisonadora, d'aquelles d'engravar carrers!... Tot ho esclafaven, sense deixar res per verd. Com a bons teutons, els invasors no respectaven infants, ni vells, ni paisanatge.

La jornada fou heroica, gloriosa!

El generalíssim Andradeief en persona dirigí l'atac desde l'església de Santa Mònica, en la qual havia resat, moments abans, per al bon èxit de les seves tropes.

Per la seva valentia, per la seva estratègia i pel seu gran coneixement de lo que representen, a Catalunya, els ideals autonomistes, el gloriós militar rebé, poc després, del ministre el següent telegrama:

«General Andradeief: apunti-se'n una! Vostè ha salvat la patria!»

PUM



Aquests cronistes de la guerra fan uns descobriments tan estupendos que, si al lector l'atrapen desprevingut, el tomben d'espatlles.

«En 1870—escriu un d'ells desde París—cuando la primera guerra franco-prusiana, la gente se moría de frío en los campos de batalla y en las ciudades. Hoy nos asamos de calor».

Quina raresa, eh?

No s'impacientis, home, no s'impacientis; que si la guerra dura, que desgraciadament durarà, per allà al desembre o al janer, com en l'hivern de l'«any terrible», també s'hi morirà la gent, de fret, en les ciutats o en els camps de batalla.

Però a primers de setembre—la carta està fetxada el dia 3—d'on vol que'l treguin el fret, a no ésser que'l fessin amb geladora?

Aquest any no hi hà festes de la Mercè.

L'Ajuntament ha acordat suprimir-les.

Ha fet santament.

El principal objectiu de les festes, no és atraure forasters?

Doncs, prou que n'han vingut desde que va començar el fandango europeu!

Un regidor que's distingeix per la seva sensatesa ens ho deia:

—Sab quan ens hauríem determinat? Si haguéssim sapigut que amb les festes podíem fer venir lo que ara més ens convé: això és, carregaments de bacallà, forses paques de cotó i bones piles de carbó de pedra.

Vagin, vagin fent cabal de l'«informació» estrangera que ens endossen els periòdics barcelonins.

Aquest dia vàrem agafar dos diaris... de cuyo nombre no queremos acordarnos.

I l'un deia:

«La prensa parisiense va dispersándose. *Le Temps*, *Le Matin*, *Le Figaro*, *L'Echo de Paris* y *L'Humanité* están en Burdeos.

»*Le Rappel*, *La Lanterne* y *L'Homme Libre* han dejado de publicarse.»

I deia l'altre diari:

«*Burdeos*, 13.—En un artículo que publica hoy *L'Homme Libre*...»

D'aqueixos dos diaris, quin és el que la mete?

Vagin a saber!

No obstant, al punt a que han arribat les coses i els infundis, no'ns estranyaria gens que l'un i l'altre estessin equivocats.

El senyor Foronda premia amb diners i cigarrets havanos als conductors del tramvia que *con exquisito cuidado* economitzen més fluid elèctric en la marxa dels cotxes respectius.

Per la seva part, els *watmen* l'han pres ben bé al peu de la lletra, aqueix encàrrec de l'amo.

Sobre tot de baixada, al Passeig de Gracia, fan economies de debò.

No se'n perd pas gens, de fluid.

Lo que's perd és la paciència dels passatgers que porten pressa.

Un setmanari imperialista, que's publica a Budapest, inserta en el número que acaba d'arribar, una «mal intencionada» caricatura, que sembla parodia d'una que'n donàrem nosaltres en la setmana passada.

En ella s'hi veuen, camí de Berlín, els generals francesos. Van en automòbil, però custodiats per soldats alemanys.

Encertada!

Sinó que l'automòbil dels alemanys ha sofert pana.

Una pana que té tots els visos de *panadera*.

I de la bubònica, què?

Les autoritats no'n diuen res, però la gent espantadica comença a murmurar, sobre tot al veure els carrers tan bruts i l'higiene municipal tan inactiva.

Però... mutis!

Les autoritats tenen raó; val més que'ns hi adormim i que confièm.

S'hi geu tan tou en el matalaç de la neutralitat!

Fa uns quants dies que van mal dades pel kaiser.

La retirada de les seves tropes, a França, ha sigut formidable, tenint tot el caràcter d'una derrota.

I això succeïa mentres els telegrams de procedencia *fula* encara asseguraven que'ls alemanys deixaven París amb l'intent d'apoderar-se de Calais.

Queda demostrat, doncs, que'ls teutons feren l'entrada del cavall sicilià.

Primer: *Dinant* amb gran carpanta; però, després, al llit sense sopar... i sense *Calés*.

Amb motiu de la festa major de la barriada de Càn Tunis, el simpàtic regidor don Enric Millán ha tingut la finesa d'enviar-nos divuit «bonos» de caritat, que hem repartit entre persones necessitades.

Restem reconeguts de tot cor a l'estimat amic senyor Millán, tot agraint-li la bona obra.

NOTES DE CASA:

El senyor don Emili Trulls i Casals, del carrer del Bon-succés, ens ha enviat unes quantes postals il·lustrades, anunciadores del seu establiment.

S'estima l'atenció.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

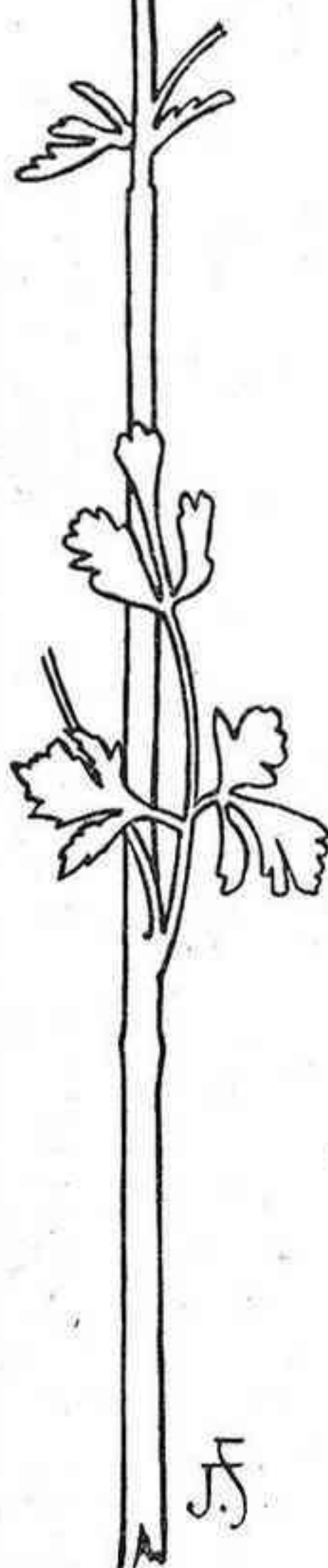
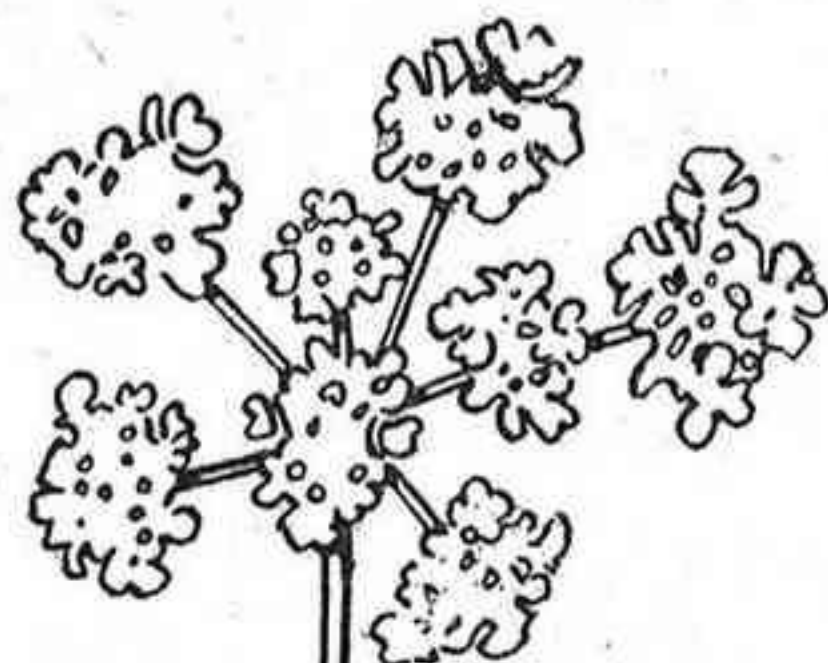
DE ACTUALIDAD

## MAPA DE EUROPA

(En colores)

Verdadero Teatro de la Guerra

**Precio: Dos reales**



ORÁCULO DE LAS NACIONES

## ¿QUIÉN GANARÁ?

Divertidísimo e ingenioso juego de cartas político-satíricas para adivinar de quien será la victoria al final de la

TERRIBLE GUERRA EUROPEA

**Precio del juego: 15 céntimos**

## GUILLERMO II

— ÍNTIMO —

por JULIO HOCHÉ

Un tomo

Pesetas 3'50

OBRA NUEVA

## JUEGOS DE EXPLORADOR

POR EL GENERAL

Sir R. BADEN ROWELL

Un tomo

Pesetas 2

## JUAN BELMONTE

— SU VIDA Y SU ARTE —

POR

F. GOMEZ HIDALGO

Un tomo

Pesetas 2'50

EN PRENSA

## EL AÑO EN LA MANO

ALMANAQUE ENCICLOPEDIA

— PARA 1915 —

WILLIAM SANDERS

# TUYO ES EL MUNDO

LA POSESIÓN DE LA VOLUNTAD

EL SECRETO DE LA MEMORIA

LA OBTENCIÓN DE LA ENERGÍA

EL EVANGELIO DE LA DICHA

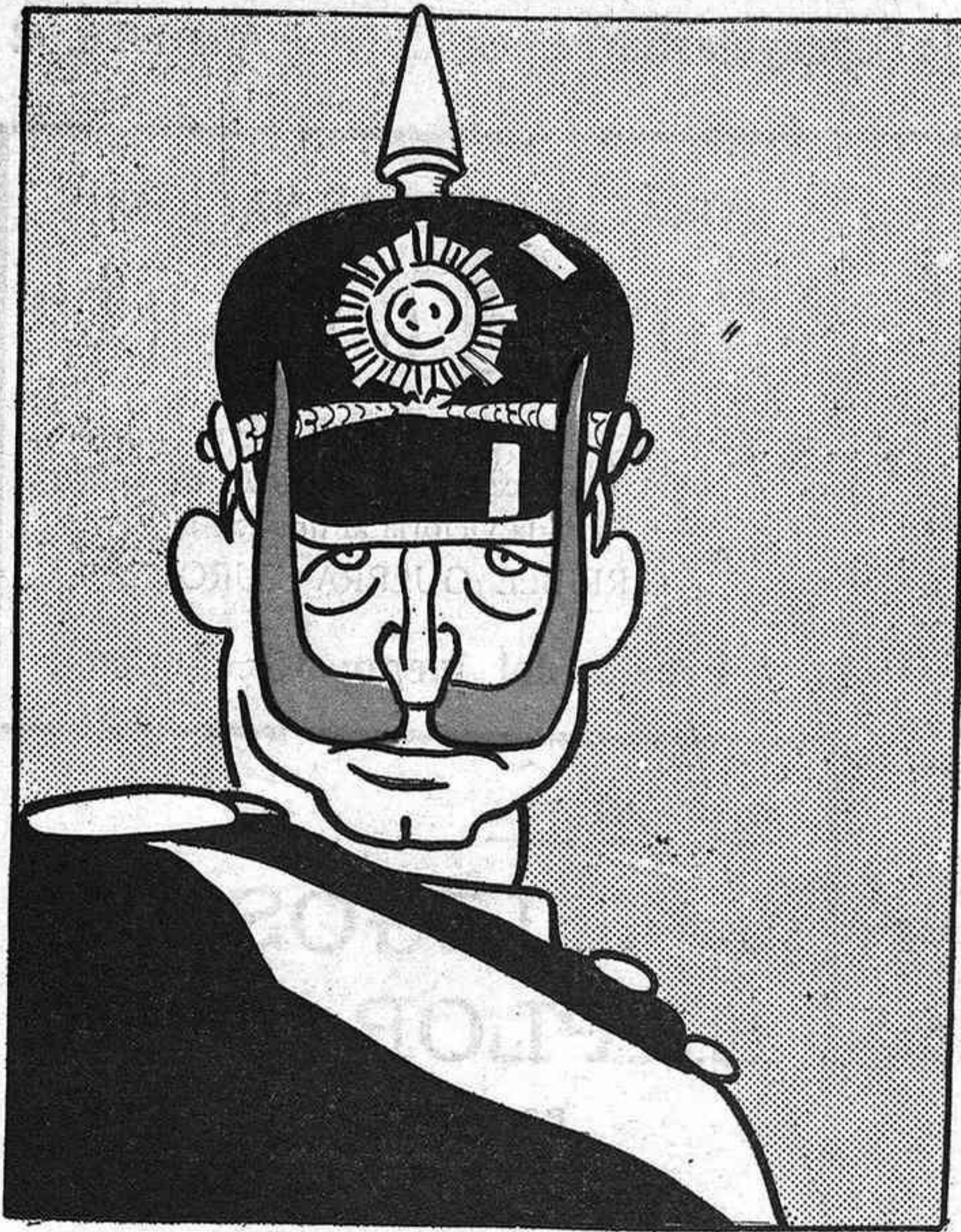
LA CONQUISTA DEL AMOR

Encuadernados en tela: Ptas. 2, cada tomo

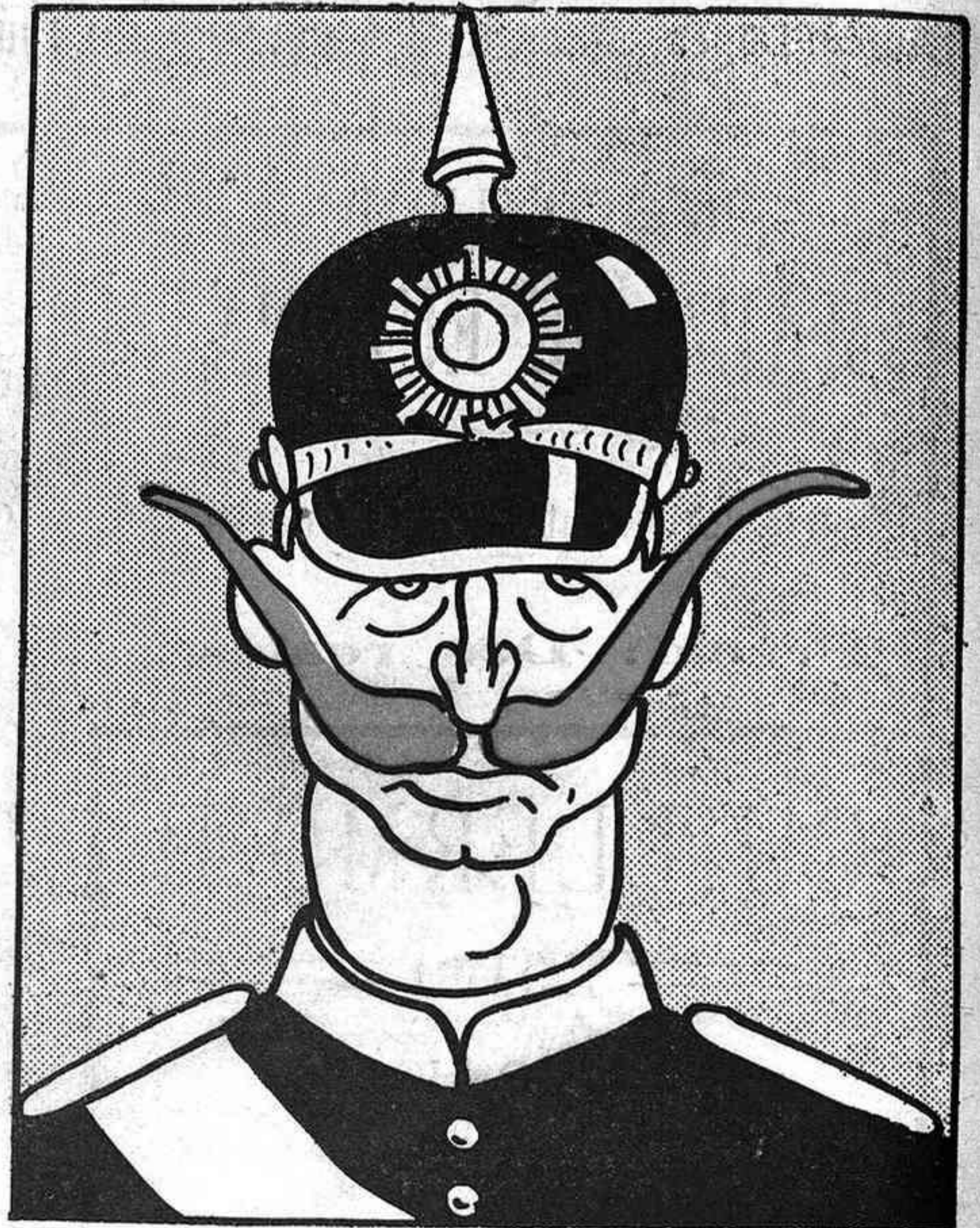
LA ADQUISICIÓN DE LA RIQUEZA

Precio de cada tomo: Ptas. 1'50

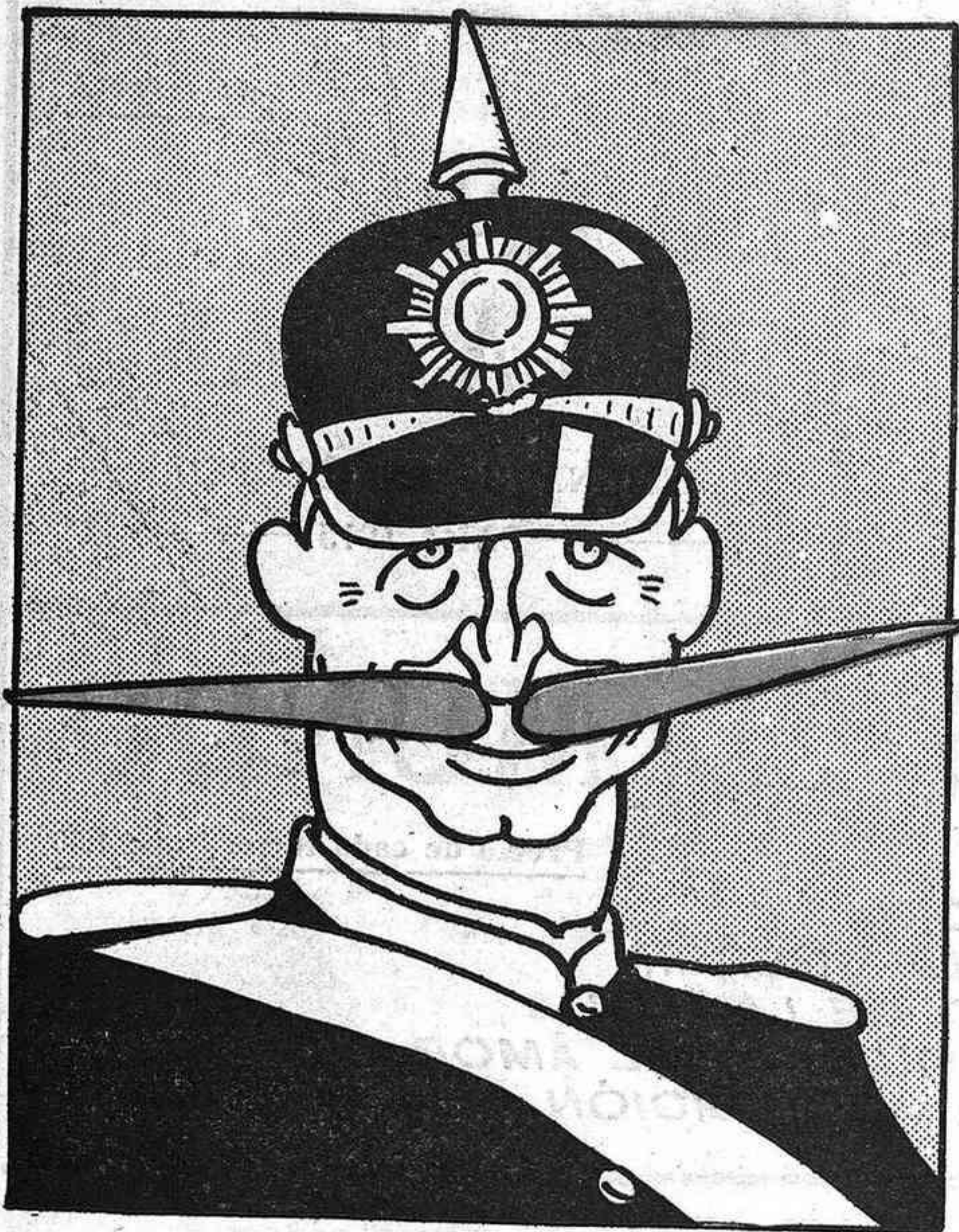
NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurançes del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certifiat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.



I



II



III



IV

METAMÓRFOSI D'UN BIGOTI